

*Орехова Катерина В.,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
ХННІ ДВНЗ «Університет банківської справи»;
Онишко Олексій В.,
спеціаліст по роботі із простроченою заборгованістю,
АТ КБ «ПриватБанк»*

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Актуальність теми. Однією з системоутворюючих галузей національної економіки України за обсягами виробництва і реалізації продукції є машинобудування. Це пояснюється тим, що машинобудування забезпечує засобами виробництва інші галузі економіки (паливну, агропромислову, будівельну), тим самим сприяє оновленню та накопиченню капіталу. В сучасних умовах господарювання саме машинобудуванню належить важлива роль у прискоренні науково-технічного прогресу.

Постановка проблеми. Вирішенню питань підвищення ефективності господарської діяльності машинобудівних підприємств присвячена значна кількість вітчизняних та зарубіжних вчених, а саме: Ю. О. Андріанов, А. Дунська, Н. В. Касьянова, М. К. Колісник, В. А. Копнов (В. А. Копнов), І. В. Кривов'язюк, П. П. Крилатов (П. П. Крылатков), Л. Г. Ліпич, П. Д. Ронні (Paul D. Ronney), Н. В. Тарасова, Н. М. Тюріна, О. А. Хілуха, Фарінья Хосе Мануель Торрес (Jose Manuel Torres Farinha). Однак, в їх наукових працях проблема забезпечення фінансової безпеки, яка є надзвичайно актуальною для машинобудівних підприємств України в умовах економічної інтеграції до Європейського Союзу, не зайшла відповідного відображення.

Викладення основного матеріалу. Для вітчизняних підприємств машинобудування вихід зі світової фінансово-економічної кризи 2008-2009 рр. характеризувався значним нарощенням виробничих потужностей, тобто відновленням докризових обсягів експорту продукції, тобто відновленням господарської діяльності. Так у 2011 р. індекс обсягу експорту машинобудівної продукції становив 130,73 %, а в 2012 р. – 110,60 % (табл. 1).

На протязі 2013-2016 рр. відбувалася стагнація у машинобудуванні. На сьогодні частина машинобудівних підприємств Донецької і Луганської областей зруйнована та не функціонує («Донецькгірмаш», «Укрвуглемаш», Луганський завод трубопровідної арматури «Маршал»).

Водночас таке різке погіршення економічної динаміки у

машинобудуванні значною мірою пояснюється й тим, що на ринках інших країн продукція цих підприємств є недостатньо конкурентоспроможною і вони не можуть швидко завоювати на них довіру споживачів. Крім того, для виходу на європейські ринки вітчизняні машинобудівні підприємства мають пройти процедуру сертифікації їх виробничих систем на відповідність міжнародним стандартам виробництва. Це доволі складна процедура, яка потребує не тільки організаційних зусиль, а й значних фінансових ресурсів.

Таблиця 1

**Динаміка обсягів і структури експорту продукції підприємств
машинобудування України за 2010-2016 рр.**

Товарна група	Рік, тис. дол. США						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Обсяг експорту машинобудівної продукції, млрд. дол. США	8,95	11,70	12,94	10,38	7,36	4,78	4,35
Індекс обсягу експорту машинобудівної продукції порівняно з попереднім роком, %	-	130,73	110,60	80,22	70,91	64,95	91,00

Примітка: *Дані представлені без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя, за 2014-2016 рр. – також без частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України [1]

Для більш детального аналізу динаміки обсягів реалізації продукції машинобудівних підприємств за 2001-2017 рр. проаналізовано рентабельність їхньої операційної діяльності (табл. 2). З табл. 2, за 2010-2017 рр. спостерігається незначне підвищення рентабельності операційної діяльності машинобудівних підприємств України. Так у 2013 р. цей показник зменшився на 3,3 %, тобто на 1/3 порівняно з 2012 р., і був нижчим, порівняно з 2010 р. У 2014 р. господарська діяльність підприємств машинобудування характеризувалася збитковістю. Однак уже в 2015 р. рівень рентабельності їхньої операційної діяльності становив 3,4 %. Варто відзначити, що в у 2017 р. рівень рентабельності операційної діяльності підприємств машинобудування збільшився до 9,3 %, що на 32,85 % більше ніж у 2010 р.

Висновки. Фінансово-економічні кризи, які спостерігаються на світовому і вітчизняному ринках негативно впливають на господарську діяльність машинобудівних підприємств, їхню фінансову безпеку та фінансовий розвиток. Це призводить до погіршення взаємозв'язків з контрагентами, скороченням обсягів реалізації продукції, рівнів платіжної дисципліни. Окрім того, це впливає на кінцевий результат господарської

діяльності машинобудівних підприємств – отримання фінансових благ. При оптимістичному розвитку подій – це зменшення доходу від реалізації продукції, а при песимістичному – це банкрутство з подальшим припиненням господарської діяльності. Тому, перебуваючи під впливом зовнішнього середовища, машинобудівні підприємства для забезпечення фінансової безпеки, ефективності господарської діяльності та фінансового розвитку, – мають володіти визначеним ступенем гнучкості й адаптаційними здібностями для використання можливостей функціонування в сучасних умовах господарювання.

Таблиця 2

**Рентабельність операційної діяльності машинобудівних підприємств
України за 2010-2017 рр., млн. грн.**

Рік	Фінансовий результат операційної діяльності	Витрати операційної діяльності	Рівень рентабельності (збитковості), %
2017*	17 729,2	191 033,5	9,3
2016*	13 293,5	165 276,0	8,0
2015*	5 553,5	163 778,9	3,4
2014*	-3 405,7	144 838,1	-2,4
2013	9 236,5	139 902,9	6,6
2012	16 598,1	168 408,6	9,9
2011	17 788,6	191 449,2	9,3
2010	10 026,1	143 600,1	7,0

Примітка: *Дані представлені без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя, за 2014-2016 рр. – також без частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України [1]

У зв'язку з цим, в сучасних умовах господарювання, які характеризуються невизначеністю, різноспрямованістю та динамічністю фінансово-економічних перетворень, ресурсним дефіцитом, загрозами господарської діяльності, – актуальним представляється визначення фінансових інтересів машинобудівних підприємств, а також їхнього ближнього та дальнього оточень, тобто стейкхолдерів. Це дозволить виявити важливі фінансові цінності, визначальні фінансові потреби, реалізація яких гарантує забезпечення фінансової безпеки, підвищення ефективності господарської діяльності та опанування фінансового розвитку.

Список використаних джерел:

1. Економічна статистика/Економічна діяльність/Промисловість // Державна служба статистики України: офіційний Веб-сайт. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/prom.htm.